

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 20.

Stockholm den 19 Maj 1909.

2:a årg.

Prenumerationspris: 1/4 år... kr. 4: 50 1/2 år... kr. 2: 50 3/4 år... ,, 3: 50 1/4 ,, ,, ,, 1: 25: Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. — Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 11—12. — Sthlm 1909. F. Englunds Boktr.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. — Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginallannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: —. Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 % 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.

En idyll bland klipporna.

I det jäktande nutidslifvet med dess själfviskhet och dess småsinne känner man ett rent fysiskt välbefinnande vid att på nära håll få blicka in i lifsförhållanden, där det själfviska och småaktiga är bannlyst.

Det fläktar så skönt från hafvet därute vid Nya Varfvet, och vinden för äfven med sig vällukt från fält och skog. Häromdagen, då jag tog spårvagnen ditut och vandrade upp till Ellensberg i det varmaste solsken, måste jag gång på gång utropa: men så det doftar! Det var ur den fuktiga, solvarma myllan, ur spirande gräs och örter, ur tall, björk och vildpors som solvärmen framdestillerade dessa vågor af vårdoft, som blandade sig med vinden.

Grinden till Ellensberg stod öppen och jag var

välkommen. Telefonen hade pinglat oss emellan — förmiddagskaffet stod redan och väntade i förmaket. Så det smakade efter resan och promenaden!

ELLENSBERGS KONVALESCENT- OCH HVILOHEM.

Göteborgs läkare och frågade, om jag skulle vilja åtaga mig en nervsjuk patient. Jag gjorde det, ty hvart skola dessa stackars nervsjuka taga vägen?

— Berätta nu, fröken Cederblad, berätta hur ni började och alltsammans!

— Jag har varit guvernant, och lifvet har fogat det så, att jag nästan alltid haft någon att vårda och att pyssla med, där jag varit. Så till sist hamnade jag här på Nya Varfvet, där jag höll en liten privatskola och under tiden skötte kära anhöriga till döden. Jag tog också emot i inackordering en sinnesslö flicka, hvars föräldrar voro döda.

En dag kom en af

Promenaddräcker och Kappor

Vid behof af dessa artiklar rekommendera vi en mycket god mellangre af 1:ma svenska och engelska tyger, solidt svenskt arbete efter bästa utländska modeller. OBS! Med detta goda fabriksprisbillighet finnes ingen konkurrens.

GUSTAF HOLMBLOMS KAPPAFFÄR, NORRMALMSTORG

Ingen vill ha dem och ingen förstår dem. Icke ens i sina egna hem äro de förstådda. De ha aptit, stundom nog så röda kinder och se ej alltid klena ut — så bli de ansedda för inbillningssjuka.

— Efterhand ombads jag att mottaga flera patienter. Jag tog så långt utrymmet medgaf. På så vis kom hemmet till stånd. Det var år 1902. De flesta som nu kommo voro medellösa och kunde betala litet eller intet.

— Då har fröken Cederblad enskild förmögenhet att offra, inföll jag.

— Jag äger icke ett öre utom en liten årlig pension om 175 kronor. Men då nu den här uppgiften liksom lades mig i händerna, så beslöt jag efter mycken tvekan att uppsöka några af Göteborgs rika personer för att fråga, om de skulle vilja bidraga något, så att hemmets verksamhet kunde fortgå. De jag vände mig till voro särdeles vänliga och intresserade, och hvar och en utaf dem utlofvade ett årligt bidrag af 100 kronor. Nu äro emellertid flera af dessa personer redan döda, och jag har ej ens haft tid och tillfälle att söka få andra att bidraga i stället.

— En dag kom mannen som jag hyrde det lilla huset af och erbjöd mig att köpa det för billigt pris. Jag skrattade och sade rent ut, att jag icke ägde någonting att köpa för. Han återkom till saken ett par gånger, och sedan jag af en person erbjudits ett lån till första afbetalningen och fått löfte om att amortera köpet räntefritt, så beslöt jag mig. Jag har sedan byggt på, köpt det lilla lustiga, öfver 100-åriga huset, som ni ser därborta vid grinden, och i fjor till och med låtit gräfvna brunn, så att vi ha rikligt med godt vatten — men allt för lånade pengar.

— Hur många patienter kan hemmet nu rymma?

— Nu kan här vara tolf både sommar och vinter. Kom nu, så se vi på rummen, men blif ej förundrad öfver att allt är smått och anspråkslöst. Men *ett hem* i ordets bästa mening ha de här. Se nu detta lilla krypin, det är ju nätt, eller hur? Här bor en stackars flicka från Stockholm, som skulle hamna på Grubbens, om hon ej finge vara här.

— Nå, hvad betalar en sådan flicka?

— Betalar! Kära, hon betalar inte ett öre. Och nog får hon stanna öfver sommaren alltid, det blir väl någon råd. Här bor en som kan betala 30 kr. i månaden. Och den som bor i det där rummet betalar förmyndaren 40 kr. för. Det är just månadsräntan på hennes lilla kapital. I gårdshuset bor en ung man. För honom får jag också 30 kr. i må-

naden. Modern kom hit och bad mig taga emot honom. Han arbetar i trädgården med, det lilla han orkar, det är ju hälsosamt och en omväxling tillika. Ni förstår, att jag dock äfven mottager patienter som kunna betala helt och fullt, och det hjälper upp hemmets ekonomi.

Vi gingo rundt täppan, som ligger emellan kliporna. Det lilla kökslandet var redan besådt och tillklappadt. Längs rabatterna blommade mångfärgad krokus och krusbärsbuskarna lyste gröna. Här och hvar stod en berså med bord och bänkar. Man såg glimtar af vatten, och gick man några steg högre upp på berget såg man långt utåt hafvet.

— All denna mylla häruppe på berget ha vi burit hit. Då vi gräfvde brunnen i fjor, fingo vi rikligt med jord, och den kom väl till pass. Det är *min* rekreation att syssla här med mina blommor och buskar. Ni förstår, att då man dagen lång har nervsjuka omkring sig och ofta under nätterna får sitta vid bädden och jollra dem i sömn, så behöfver man någon omväxling.

— Hvad säga läkarna om fröken Cederblads arbete för de nervsjuka?

— De äro mycket snälla och tacksamma. Vill ni läsa det bref jag fick från doktor Matell, då jag meddelat honom att jag tänkte försöka bygga till hemmet för att få flera rum? — Så här lydde brevet:

»Tanken att utvidga edert hem för mindre be-
medlade nervsjuka är af så stor betydelse för våra
stackars sjuklingar, att jag med glädje griper tillfället
för att på det varmaste tacka eder därför. Den
verksamhet ni hitintills utöfvat för att vårda och lindra
dessa från de vanliga sjukhusen utstötta och af sin
omgivning misskända stackare har varit så frukt-
bringande, att jag af fullt hjärta anbefaller eder plan
till goda medmänniskors åtanke.

Kunde mina ord blott åstadkomma något af
hvad jag med dem åsyftat, skulle jag veta mig
hafva bidragit till utförandet af en god och ädel
gärning. Med uppriktig önskan om god framgång
för edert företag och med utmärkt högaktning M.
Matell.»

— Vet fröken Cederblad, att alltsedan jag såg
ert lilla nätta prospekt hos en läkare inne i Göte-
borg, har jag önskat se *Ellensbergs Konvalescent- och
Hvilohem*. Nu önskar jag mer än det: jag önskar
att kunna gifva anvisning på det för de sjuka landet
rundt — men också för de *friska* landet rundt.
Må de friska förstå min mening!

MARIA HOLMSTRÖM.

Fröken ELLEN CEDERBLAD.

Neutralitet eller partitagande?

Ännu en gång har frågan om F. K. P. R:s neutralitet blifvit aktuell. Och ännu en gång har det sagts att "den politiska neutraliteten på sistone legat som en förlamande hand öfver rörelsen". För hvilken gång i ordningen är det väl som den beskyllningen framkastats under F. K. P. R:s nu något mer än 7-åriga tillvaro? Ja, F. K. P. R. är inte äldre, det veta vi ju alla, fast det är hart när otroligt, när man tänker efter, hvad som utträttats och hvad som vunnits under denna jämförelsevis korta tid. För Dagnys läsare är det ju öfverflödigt att styrka detta påstående med fakta, hur frestande det än kunde vara; det må ju vara nog att konstatera att vår fråga, som ännu för 7 år sedan räknades bland de välmenta, men väl snarast löjliga utopierna, numera är en aktuell politisk fråga, som man talar om med allvar och hvars lösande man anser oundvikligt, om också mångenstädes som ett oundvikligt ondt.

Till denna punkt har vår rörelse kommit under strängt iakttagande af den politiska neutraliteten; i sanning ej underligt, om "den politiska neutraliteten har varit rörelsens dyrbaraste klenod". Men det är ej blott för dessa yttre framgångar, som den politiska neutraliteten varit af oskattbar betydelse. Kanske har den varit det ännu mer för arbetet inom de olika föreningarna, den sortens arbete, som aldrig kan omtalas i årsberättelser eller skildras med siffror. Det är ju nämligen tack vare denna så mycket förkättrade neutralitet, som vår rörelse kunnat upptaga och utföra det högst betydelsefulla sociala arbete, som genom våra föreningar utförts och alltjämt utföres, ett arbete hvars betydelse ej kan öfverskattas. Ty det betyder verkligen något i vårt af ursinnig klasskamp nästan utslitna stackars land, att det finnes ett område där personer ur olika läger och med olika intressen kunna mötas och lära känna hvarandra i gemensamt arbete för ett gemensamt mål. Men så har det verkligen varit ej blott inom de olika F. K. P. R:s styrelser, utan äfven inom den stora centralstyrelsen. Att ett sådant samarbete kräft offer, det är ju tämligen naturligt, men hvad af värde vinnes väl utan offer här i lifvet? Det gäller bara att se till att det åtrådade är värdt det offer man ger. Och trots all kritik våga vi fasthålla vid att de offer af egna önskemål och egna fördomar, som af vår rösträttsrörelses medlemmar bringats neutraliteten, mer än uppvägs af hvad som härigenom ernåtts. Det är tack vare dessa offer vi nått vår kraftiga, fasta organisation, som bättre än många och långa tal kullkastat den gamla fördomen om kvinnornas medfödda och obotliga brist på disciplin och sammanhållning och som imponerat på dem, som makten hafva, mer än något annat. Och denna vinst utåt har varit förknippad med och betingad af en ännu större inåt: de olika individernas uppfostran till att skilja sak och sak och sak och person.

Det har sagts att "för det rent ideella rösträttskrafvet kunna endast ett fåtal bildade, i abstrakt tänkande skolade kvinnor bli entusiastiska, men låt blott rösträttsagitorerna

säga: den och den lagen skola kvinnorna genomdrifva, för den och den samhällsförbättringen behöfs kvinnornas medverkan, få se om icke då kraftigare känslor än ett ljumt rättskraf skulle kunna väckas till lif". Men detta är ju egentligen hvad våra rösträttsagitorer gjort allt ifrån rörelsens början, antingen de nu gjort det genom att draga fram exempel — allt för lätta att finna dess värre — ur det sociala lifvet, hvilka bättre än alla utläggningar talat om nödvändigheten af kvinnligt inflytande och kvinnlig medbestämmanderätt, eller de helt enkelt gifvit en redogörelse för "svensk kvinna inför svensk lag", hvilket oundvikligen måste bli en kraftig apologi för krafvet på kvinnans rösträtt, äfven om ordet rösträtt ej förekommer i föredraget. Och härvidlag har det naturligtvis alltid stått den enskilde individen fritt att draga fram just det som för denne synt mest betydelsefullt, här har sannerligen ej i neutralitetens namn kräfts någon tråkig likformighet, som kunnat verka förlamande på rörelsen.

"En splittring vore i ett fall som detta icke något tecken på svaghet, utan ett vittnesbörd om lif", har det vidare sagts, och så har man pekat på Englands exempel och frågat, om man kan beskylla dess rösträttsrörelse för svaghet trots att där finnes ett flertal olikfärgade föreningar. Man glömmer så lätt, att England har 44 millioner innevånare och vi fem, det torde göra en högst väsentlig skillnad. Den som någon tid deltagit i något socialt arbete här i landet vet nog af bitter erfarenhet, hur ondt om människor, som duga till ledare, här finnes. Redan af den orsaken skulle splittring inom vår rösträttsrörelse sannerligen ej betyda lif utan död. Härmed vare ingalunda sagdt, att *rösträttskrafvet* skulle dö, därtill är det sannerligen allt för djupt rotadt, men vi skulle ej längre kunna föra fram det med samma kraft som hittills och vår frågas lösning skulle därmed otvifvelaktigt vara skjuten en bra bit framåt i tiden.

Men äfven om man bortser från denna stora risk, så skulle otvifvelaktigt en splittring af rörelsen äfven på annat sätt betyda en oersättlig förlust, ty den skulle därigenom ha förlorat sin karaktär af föreningslänk mellan kvinnor ur skilda samhällsklasser och med olika intressen. Och, det måste ännu en gång sägas, ty det kan aldrig nog kraftigt framhållas, som en sådan föreningslänk har vår rörelse redan utträttat otroligt mycket godt. Den, som personligen deltagit i arbetet inom någon af F. K. P. R:s styrelser, har säkerligen mer än en gång haft glädjen att iakttaga, hur människor, som vid det första sammanträffandet betraktade hvarandra nära nog som naturliga fiender, så småningom under det gemensamma arbetet blifvit goda vänner och lärt sig se på hvarandra som människor och ej som klassrepresentanter.

Ofvanstående reflexioner äro föranledda af en strid, som nyligen utkämpats i den dagliga pressen och som kommit mycket buller åstad. Striden uppkom på så sätt, att fru Ruth Gustafson på en socialistisk kvinnoklubb höll ett föredrag om en af landsföreningens nuvarande ordf. författad broschyr, "Statsintresset och kvinnans rösträtt", som fru G. ansåg vara så högerfärgad, att F. K. P. R:s neutralitet måste anses bruten, då den utgifvit broschyren ifråga.

Föredraget, försedt med åtskilliga kommentarier, refererades utförligt i Dagens Nyheter, som äfven senare i en artikel pläderat för nyttan och nödvändigheten af neutralitetens upphäfvande. Landsföreningens ordf. har sedermera dels i ett flertal intervjuer och dels i ett par artiklar tillbakavisat de mot henne utslungade beskyllningarna, som nog också måste stämpas som oberättigade af den, som ej nödvändigt *önskar* få en anledning till anklagelse för neutralitetsbrott.

Närmast torde hela denna historia, som väl nu kan anses avslutad, betraktas som ett utslag af utpräglade partimänniskors svårighet att fatta, att det kan finnas politiskt intresserade personer, för hvilka en anslutning till ett visst parti är en omöjlighet. "Du är ej med oss, alltså är du med våra motståndare", så resonnera de, och därmed är den saken klar och för alltid fastslagen, trots alla protester från vederbörande, som i all anspråkslöshet tro sig om att åtminstone i någon mån kunna bedöma sin egen ståndpunkt. Klokast torde väl i dylika fall vara att snarast möjligt resignera och finna sig i att i allmänhetens ögon vara instoppad i ett fack, där man själf kanske känner sig föga hemmastadd.

Landsföreningens ordf. kan säkerligen med allt skäl ta denna strid med ett godt samvetes lugn och le ett stilla leende åt sin för alltid fastslagna konservatism. Men för vår rösträttsrörelse kan det ha sina vådor att röra upp vågor af detta slag. Icke som skulle icke alla, som verkligen gifve sig tid och lugn att tänka efter, komma till liknande slutsatser, som vi framställt här ofvan, men i en så stor sammanslutning som F. K. P. R. måste ju ovillkorligen finnas många, som snarare låta sig ledas af stämningar än af eftertanke. Och för sådana torde det kunna ha sin betydelse att få en liten påminnelse om saker, som annars ju äro själfklara nog. Vi skola också vi en gång "löfte vort land, *blot* vi löfter i flok".

Skolfrågorna inför årets riksdag.

K. m:ts till riksdagen afgifna proposition angående statsanslag till kommunala och enskilda läroanstalter samt de af den kungl. propositionen föranledda motionerna ha efter afgifvet betänkande från riksdagens Särskilda Utskott N:o 2 varit föremål för behandling i riksdagens båda kamrar. Något slutgiltigt afgörande af frågan föreligger ännu icke, när detta skrives, på grund af de på flera punkter olika beslut som fattats af Första och Andra kammaren. Den sammanjämkning af de skiljaktiga åsikterna inom bägge kamrarna, som nu måste bringas till stånd, lär väl företagits samtidigt med att tidningen lägges i press. En kort redogörelse af frågans ställning dessförinnan anse vi oss emellertid tills vidare böra lämna.

Såväl Första som Andra kammaren beviljade de i den

kungl. propositionen begärda anslagen till de privata skolorna, Första kammaren utan något villkor, hvaremot Andra kammarens ledamöter endast tillstyrkte anslagen under följande förutsättningar:

att det nuvarande anslaget till högre folkskolor (32,000 kr.) skulle höjas till 58,000 kr., hvarigenom de högre folkskolorna, som hittills varit 2-åriga, skulle kunna blifva 4-åriga;

att ett förslagsanslag å 10,000 kr., till upprättande af *kommunala mellanskolor* (= skolor, hvilkas mål är realskoleexamen) beviljades;

att kompetensfordringarna för lärare i kommunala mellanskolor skulle sättas lika med dem för lärare i högre folkskola. Äfven skulle då om de förra gälla samma bestämmelser som för de senare hvad beträffar lön, pension och aflöning af vikarie.

Angående dessa tre punkter, hvilka af Första kammaren *ej* sammankopplats med beviljandet af anslag till de privata skolorna, fattade sistnämnda kammare följande beslut:

det nuvarande anslaget å 32,000 kr. till högre folkskolor bibehålles, emedan dessa skolor af kammaren anses bäst fylla sin en gång gifna bestämmelse genom att bibehållas högst 2-åriga; den nuvarande högre folkskolan kan utveckla sig till kommunal mellanskola;

förslagsanslaget å 10,000 kr. till *kommunala mellanskolor* beviljades;

ingen kompetens för lärare i kommunala mellanskolor bestämdes tillsvidare, en utredning i frågan torde först förebringas.

Genom dessa beslut ha således riksdagens båda kamrar enat sig om upprättande af skolor för folkets barn med realskoleexamen som mål. I enskilda punkter ha åsikterna, som synes, betydligt differerat. Andra kammarens tillvägagångssätt att för ernående af sina önskemål sammankoppla sina fordringar vid ordnandet af de kommunala mellanskolorna med beviljandet af statsanslagen till de privata läroanstalterna berör i största utsträckning särskildt hela den kvinnliga ungdomens högre utbildning. De högre flickskolornas existens — dessa med så stora enskilda uppoffringar igångsatta och sedan ofta med möda vidmakthållna läroanstalter — är ju i allra högsta grad beroende af de anslag staten beviljar. En reducering eller — ännu värre — ett eventuellt borttagande af desamma skulle vara ett dråpslag för kvinnobildningen i vårt land. Det är att hoppas, att riksdagen vid sammanjämkningen nu noga betänkt, att hvad den vill göra till beredande af utsträckt undervisning åt folkets barn icke får ske på bekostnad af den kvinnliga ungdomens så mödosamt tillkämpade högre utbildningsmöjligheter. En bredare lagd folkundervisning vore väl i och för sig ett godt, den blir till ett ondt för hela landet om den stänger kvinnorna ute från den högre undervisningen. Vi våga tro, att riksdagens ledamöter vid fattandet af det slutgiltiga afgörandet i frågan haft detta förhållande klart för ögonen.

De extra ordinarie skrifbiträdena i statens tjänst.

Vid Andra kammarens sammanträde sistlidne söndag framställde hr Lindhagen till finansministern följande interpellation:

Har riksdagen så vidt på hr statsrådet ankommer att motse ett regeringsförslag rörande fast anställning för skrifbiträden och deras vederlikar hos statens ämbetsverk och myndigheter; och i fall så är händelsen, vågar man emotse detta förslag till nästkommande års riksdag?

Den fråga, som genom denna interpellation bringats på tal, berör på det allra närmaste kvinnorna. Till största delen utgöres de extra ordinarie skrifbiträdena inom statens ämbetsverk af kvinnor, och i deras ställning med afseende på löneförmåner och befordringsmöjligheter är en reform till det bättre i högsta grad påkallad.

Till stöd för sin interpellationsbegäran anförde hr Lindhagen följande:

1906 års riksdag gjorde en framställning till K. Mt om utredning och förslag rörande fast anställning för personer som vore hos statens ämbetsverk och myndigheter på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrifgöromål och dylika sysslor.

Åtskillig utredning i ärendet har sedan veterligen ägt rum. Men riksdagarna gå utan att trots mångahanda förespeglingar detta utredningsarbete tager form och kommer med någon glimt af förhoppning för dem saken gäller. Tvärtom regleras lönerna i det ena ämbetsverket efter det andra utan att dessa statstjänare tagas med. Hvad senast i år i löneregringsförslaget för hofrätterna yttrats om skrifbiträdena därstädes är ingalunda ägnadt att särskildt glädja dem. Ännu längre borta är man således från uppfyllelsen af dessa statstjänares naturliga önskan att snart samtidigt erhålla fast anställning utan afvaktan på successiva lönereregleringar för de olika verken.

Denna oroande väntan medför också en oskäligen förlängning mångenstädes af en tjänstgöring under särdeles betryckta förhållanden och ett omintetgörande af många gamla utslitna biträdens förhoppningar att kunna komma med i den nya ordningen och därigenom erhålla en välförtjänt pension.

Till nattarbetsfrågan.

Nedanstående uttalanden med anledning af riksdagens beslut i frågan om förbud för kvinnors nattarbete har kommit oss tillhanda. Den anonyma författarinnan har till manuskriptet fogat följande rader:

En gammal kvinna ber ödmjukast att Redaktionen af Dagny behagade använda sig af nedanstående anteckningar och skriva något gripande. Ty saken är gripande.

Vi anse oss emellertid ej nu böra vidare taga till orda i denna mycket omdebatterade sak, men som ett utslag af de enskildas indignation öfver det fattade beslutet, talar det här gjorda inlägget för sig själf och förtjänar att publiceras i sin ursprungliga form.

Människor säga, att kvinnan i våra dagar inkräktar på mannens arbetsfält. Så heter det, men hvad menar man därmed? Beställer ej mannen allt som kan beställas, och i allt lyckas han. Han syr damtoalletter och föreläser för kvinnor, kokar potatis och jagar jakar på Trans-Himalayas högfjäll, där luften tryter honom. Öfverallt är han allas öfverman.

Mannen har också drivit kvinnan ur hemmet —

visserligen ej i ond afsikt. Maskinen, som han uppfunnit, maskinarbetet, som han satt i gång, ha gjort hemarbetet till stor del obehöfligt. I fabriken kokas, bakas, brygges, spinnes, väfves, broderas, m. m., allt kvinnoysslor, som nu till ej ringa del förrättas af manliga arbetare. Hemmet har icke längre användning för döttrarna i familjen, ej bröd åt de många kvinnliga munnarna.

Nu senast har mannen funnit, att fabriksarbetet skadar kvinnans fysik, och som han genom medvetet eller omedvetet själfbedrägeri lägger skulden för en mindrevärd afkomma på kvinnan ensam, utestänger han henne från vissa slag af industri, där hon hittills funnit en hederlig och fullt tillräcklig utkomst. Mannen kan taga arbetet från kvinnan och sätta henne på förknappning, så långt är han allsmäktig. Icke längre. Mannen kan icke reglera följderna af sin gärning, icke rubba den naturlag, som bestämmer, att undernärda kvinnor föda svaga barn. Han står vanmäktig inför den själfuppehållsedrift, hvarigenom kvinnan, gjord öfverflödig i hemmet, utvisad från lönande industriellt arbete, kufvad af brist och umbäranden, hemfaller åt förnedring med åtföljande sterilitet.

Utlandet.

Kvinnorna och de kommunala valen i Danmark.

Från de danska kommunalvalen i mars föreligga nu sifferuppgifter, hvilka utvisa kvinnornas deltagande i valen. I städerna har antalet röstberättigade män och kvinnor varit ungefär lika stort, men på landet hafva männen haft öfvertaget, dock obetydligt. I det stora hela taget kan man säga, att för hela landet antalet röstberättigade män och kvinnor varit lika stort. Deltagandet i valen var störst i städerna. Så t. ex. röstade i Slagelse 90,3 proc. af de röstberättigade. I landskommunerna röstade i medeltal blott 56 proc. Kvinnorna deltog i långt ringare grad i valen på landet än i städerna. Medan i städerna 70 proc. af de röstberättigade kvinnorna röstade, var procenten på landet blott 38. På Bornholm röstade blott 19 proc. af kvinnorna. Af landets 1,206 kommuner valde 85 kvinnor. Inalles valdes 127 kvinnliga representanter mot 9,682 manliga. Af de kvinnliga voro 84 gifta, 38 ogifta och 5 änkor.

Annonsförmedlare,

pålitliga och välrekommenderade,

önskas för Dagny såväl i landsor-

ten som hufvudstaden. Anmälan å

DAGNYS EXPEDITION,
Mästersamuelsgatan 51, Stockholm.

DRICK CIDRIL!

AKTIEBOLAGET CIDRIL

— I GEFLE —

Bästa alkoholfria äppledryck. — Absolut ren naturprodukt.

Telegramadr. "CIDRIL". Tel. 1899, 1898

Litteratur.

Don Juan Tenorio. Drama i fyra akter af Annie Åkerhielm. Hugo Gebers förlag.

Den gamle rutinerade hjärtekrossaren spökar alltjämt omkring och förför — åtminstone diktarna. Skall det aldrig lyckas någon att skänka honom slutgiltig gestalt, att uttala den trollformel, som tillförsäkrar honom griftero? När en gång tiden blir mogen att genomskåda honom, lär det väl uppstå någon dämoniskt yster farsmakare, som kröner hans bana med ett behörigt knallande slutfyrverkeri.

Till dess fortsätta vi att slösa vår ovillkorliga beundran och vår instinktiva högaktning på den oförbrännelige hjälten i ett tusen och tre älskogsäventyr, representant för den öfvermänskotyp, som hägrar i hjordmänskans vildaste drömmar. Han har också undergått en märklig utveckling genom sek-lerna: den forne något lymmelaktige rekordsättaren i erotisk sport står inför oss kringsväfvad af odödlig musik, genomdränkt med filosofi och behagfullt tyngd af en intellektuell dandys utsökta Weltschmerz. Bakom honom skymta kamraterna Faust och Hamlet, och själf bär han lord Byrons dystert adliga drag.

Denna den notoriske missdådarens rehabilitering, på hvilken generationer arbetat, fullföljes energiskt af Annie Åkerhielm. I hennes drama beträder han skådebanan med en nobless, en grandezza, hvars glans fördrifver hvarje skugga af dåligt rykte. På denne riddare utan fruktan kan icke falla något tadel.

Här träffas han icke invecklad i de betänkliga historier, blottställd i de nervskakande groteska lägen, som gångna tiders komediskribenter och librettoförfattare pådiktade honom. Denne Don Juan har alltid rätten på sin sida och behärskar alla situationer. Som trotsigt gycklande frondör mot Kastiliens förhatlige kung, Pedro den grymme, vinner han alla mänskligt sinnades bifall, och ingenting respektablare kan tänkas än hans sälla och korta förbindelse med flickebarnet Berenguela, som en komplott af sällsamma omständigheter och hennes eget oskuldsfulla hjärtas drift kasta i hans ömma och trofasta hjälte-armor. Fastän på språng att fly ur Sevilla, där den hämdrasande kungens knektar hålla på att söka honom, påyrkar han vigsel, och då Berenguela med kvinnors vanliga lättsinne glömmar de konventionella skruplerna för bekymren om hans välfärd, blir hon höfligt, fast med någon skärpa tillrättvisad:

Jo, ädla dam; vid Gud, ni får ej dela
min flykt, som vore ni ej — den ni är.

Sådan är Don Juan: korrekt ända in i dödens åsyn. Han slipper emellertid lyckligt undan och njuter en ljuf smekmånad på sitt befästade slott.

Don Juan som idealisk äkta man! Galant kutt-rande med en liten näpet naiv och beskäftigt hus-moderlig fru! Här ligger uppslaget till en yr och giftig komedi, som tyvärr icke ingår i förf:s plan. Under hennes hand blir detta äktenskap en smäl-tande vek och tragisk idyll. Den kvittrande och trippande Berenguela tömmer ovetande en åt Don Juan tillblandad giftdryck och drar, alltjämt lika ove-tande, sin sista suck i hans armar. Han bevarar ståtligt sin själsnärvaro och tillåter sig inte tänka på annat än att försköna hennes dödsstund med smek-ningar, sång och rosor.

I slutakten återfinnes han i Sevillas katedral, som botgörare men af ett egendomligt slag, lika hidalgo-stolt som någonsin, kärft hårdnackad i sin synd-känsla och egenrättfärdig i sin ånger. Han taxerar sig själf och därmed sin skuld vanvettigt högt — eviga kval är det minsta en Don Juan kan fordra till straff. Bankruttörer och småförbrytare må nöja sig med den nåd prästerna bjuda på, *han* håller sig för god att inte betala till sista skärfven, och han ropar till krucifixet:

Du tage all den skuld all världen hade
och bäre den; själf skall jag bära min!
När kröp jag fejt bakom en sårad man?
Här är mitt brott, och jag är Don Juan!

Men San Miguels staty upplåter sin mun och lär honom en riktigare värdering af hans syndamått:

Tidens skiften utan tal
utplåna tidens synd mot tidens sorg och kval.
Ett plus mot minus. Intet återstår,
blott evigt vara.

Förödmjukad och upprättad af statyns höga lära skrider Don Juan, som nyss segnat död till golfvet och väckts af stenrösten, genom uppflammande elds-lågor in i ett nytt lif.

Detta stort planerade drama, skrivet på verk-ningsfullt växlande, flytande och fyndig, blott alltför distinkt utredande vers, rymmer mera lefnadsklok-skap och filosofisk reflexion än poesi och psykologi. Det har en kultiverad elegans och en torr, spetsig spiritualitet, som ofta gör ypperlig effekt i och för sig, men ingen atmosfär af lidelsefullt allvar, som så väl samsas med saftig humor.

Trots sina titaniska kval och sina öfvermänsko-later röjer Don Juan ett fatalt släktttycke med sjutton-hundratalets mönstergentleman, Sir Charles Grandison. Äfven om en nyare romanhjärte påminner han i sitt moraliska adelsmedvetande, i sin lugna ironiska ar-tighet: grefve Augustin på Hvidehus. Förf. har dukat under för frestelsen att utstyra honom med sin manliga idealtyps förtjänster och egenheter,

HENRIK GAHNS
Bor=Lanolin=Tvål

I. STÄNGER

BEREDD AF DE FINASTE INGREDIENSER
MED TILLSATS AF DET FÖR HÜDEN SÅ
VÄLGÖRANDE LANOLINFETTET JÄMTE
BORAX. YPPERLIG HUSHÅLLSTVÅL. . . .

hvilka mera skymma än individualisera sägnens Don Juan.

Det hade varit både intressant och styrkande att se denne högdragne riddersman, så skarp i sina dommar öfver andra, begå fauter, men slikt erbjudes aldrig. Hans förbrytelser ligga tydligen långt tillbaka och bekantgöras endast genom en och annan ej särdeles starkt betonad antydning. De göra föga intryck och förefalla snarast osannolika; i hvarje fall räcka de dåligt till att motivera den gigantiska skuld-känsla, som redan från styckets begynnelse spåras bakom den stolta hjältemasken, och den omständ-

liga frälsningsapparaten. Ett snillrikt grepp var det däremot att sammankoppla Don Juan med det lilla dumma och beskedliga lammet Berenguela — förf. har dock, som jag ofvan antyd, genom sin behandling af den möjlighetsrika episoden förringat och nära nog förintat sin briljanta uppfinning.

Här föreligger således ännu icke det slutgiltiga Don-Juandramat, kanske icke ens det Don-Juandrama förf. själf drömt sig, men väl ett i hög grad aktningvärdt arbete, prägladt af kunskaper och skicklighet, tankeklarhet och höga intentioner.

K. J.

Giftermål på Korfu.

Af Jane Gernandt-Claine.

Med mindre hon har förmögna eller åtminstone någorlunda välbärgade föräldrar, är det allt annat än roligt för en flicka att ha sett dagen i Grekland, där hennes ankomst till världen sällan hälsas med entusiasm, och man behöfver knappast gå tillbaka till gynezeums dagar för att finna det föga lockande att byta med grekinnorna. Dock vore det orättvist, om man glömde att antiken haft sitt Sparta, denna enastående lilla republik, där kvinnorna hade samma rättigheter och plikter som männen — med undantag af skyldigheten att gå i krig — och hvarest de ända till våra dagar bevarat ett visst stolt själfmedvetande i sitt väsen. Också lära de äga en påfallande högre hållning, förenad med stor smidighet, och vara alldeles blonda, fast kanhända icke efter nordiska begrepp. Vidare skola de utmärka sig för sin intellektuella läggning, särskildt i jämförelse med sina öfriga landsmaninnor, hvilka likväl numera göra allt för att utplåna det rykte för höggradig okunnighet de ägde för icke så särdeles länge sedan.

Och hur skulle det kunnat vara annorlunda? Grekinnans lott har alltid varit hård, men aldrig hårdare än här på Korfu till exempel, ty för något öfver hundra år sedan var tillvaron ett fullständigt inferno på denna vackra ö för det kön man brukar kalla det täcka.

Från den dag de föddes tills de gifte sig kommo flickorna aldrig öfver föräldrahemmets tröskel; de hade icke ens tillåtelse att gå i kyrkan och förnötte tiden med att förrätta de gröfsta sysslor i en mer än tarflig omgifning, där man icke hade det svagaste begrepp om hvad bekvämlighet vill säga.

Antingen det var sommar och magnolian doftade i den ljufva luften eller vintern kom och fyllde de qeldade rummen med det ständiga regnets genomträngande kalla fuktighet, sutto de bredvid sina mödrar bakom gallertäckta fönster, hvilka ej ens unnade

dem en smula utsikt öfver den trånga gatan, och stickade tröjor och strumpor åt skapelsens herrar utan hopp om att detta tröstlösa enahanda någonsin skulle ta slut. Ty giftermålet, som de väl trots allt väntade på som ett slags befrielse, skänkte dem knappast större oberoende, och man har svårt att föreställa sig något så blottadt på allt behag som ett dylikt lif.

Hur mycket förhållandena ändrat sig under det sist förflutna seklet, bevara kvinnorna i städerna såväl som på landsbygden ett visst sorgset förbehåll i uttrycket, till och med när de le, och deras leende är sällsynt. Detta hindrar dock icke, att byarnas kvinnliga befolkning äger ett visst italienskt tycke, hvilket väl framför allt beror på dräkten, som består af ett öppet guldbroderadt lif med tätt åtsittande ärmor, kort, mörk kjol och ett bandprydt förkläde i höga färger. Det vackert burna hufvudet täckes ofta af det allra rikaste mörka hår, men de många smycken, som vid högtidliga tillfällen pryda unga och gamla, äro ytterst konstlösa, och frånvaron af all hemslöjd härnere är det säkraste tecknet på det förfall, som under långa sekel hvilat öfver Grekland och kringliggande öar. Dessa kvinnor hvarken väfva eller spinna och ha inga traditioner i konstslöjd af något slag, ehuru det särdeles enkla hushållet säkert icke upptar mycket af deras tid och barnen mest tyckas ta hand om sig själfva som öfverallt på landet.

Far man förbi de ruskiga men förtjusande ore-gelbundna gråa stenhusen vid någon bygata en skinnande vacker vårdag, är det så godt som idel inbundna, allvarsamma, stundom förgrämda ansikten man ser på sin väg, i synnerhet bland mödrarna. Ha de giftasvuxna döttrar, behöfver man heller icke leta efter anledning till bekymmer.

Ofta sträfva föräldrarna i årtal att skrapa ihop en något så när anständig hemgift på två tre oliv-

träd och ett mer eller mindre bofälligt hus, och modern åligger det särskildt att skaffa lakan, fina, broderade lintyg, sidenklänningar och guldbrosch, om hon har det syndastraffet att vara välsignad med en dotter.

Eller är det icke ett syndastraff kanske? Dött-rarna fara icke bort och söka arbete som sönerna. De stanna hemma och bli försörjda och vänta att man skall söka upp en skaplig man åt dem, fast denna vara blir allt mera sällsynt med åren.

Antingen man gifter sig i staden eller på landet, gör man det med tanke på hvad en flicka kan föra i boet, och här talas ännu om en nu afliden herre, hvars namn gått till eftervärlden, därför att han gifte sig endast och allenast af kärlek.

Förberedelserna till ett äktenskap bland stadsbor äro väl ungefär desamma här som öfverallt nu för tiden, men ute på landet fortleva den gamla goda tidens seder och bruk i så godt som oförminskad styrka, och de sakna långt ifrån sin egendomlighet.

När de mera välbergade föräldrarna till ett blifvande äkta par kommit öfverens om hvad man ger och slipper ge, räknar fästmöns pappa upp hvad han kan skänka i reda pengar inför fästmannens far, och ett par dagar därefter gör den unge mannen besök i sin utkorades hem, räcker henne en ring, säger ett vänligt ord och kysser henne i släk-tens åsyn. Detta upprepas ett par gånger efter hvar-andra — alltid med nya gåfvor — och har man begagnat sig af äktenskapsmäklare, måste äfven dessa lyckliggöra den blifvande bruden med skänker, hvil- ket borde ställa yrket utom täflan, tycker man, ty inkomstbringande kan det då inte kallas.

Vigseln sker i den unga flickans föräldrahem, natur- ligtvis i familjens bästa rum och vid ett bord där man lagt Evangeliet mellan tvänne tända ljus. På ena sidan om ljusen står en tallrik med vin och bröd, på den andra ligga tvänne kransar omvirade med rosafärgade band. Släktingarna stå uppradade rundt ikring väggarna med bruden i midten, och när prä- sten kommit och iklädt sig sin prästerliga skrud i allas åsyn, välsignar han ljusen och räcker dem åt brudparet. I samma ögonblick ställa brud och brud- gum sig bakom prästen och fatta en flik af hans kappa, hvarefter vigseln fortsättes efter grekisk ritual. Så fort ceremonien är förbi, flätas en krans af de bägge ljusen, och denna krans hänges öfver brud- sängen som sinnebild af den enighet, hvilken alltid bör råda mellan de nygifta.

Enligt vedertaget bruk bör hvarje brud, som vet hvad hon är skyldig sig själf, storgråta under vigseln liksom modern och alla de kvinnliga släk- tingarna, och så fort prästen slutat tala, utbrista dessa senare i pris och lof till äktenskapets ära, när de icke jämra sig, hvilket lär vara minst lika vanligt. Under tiden skjuta byns alla ynglingar och gatpoj- kar af pistoler eller fyra af smällare, beledsagade af små glädjetjut, hvilka äro i stånd att förvandla den

mest idylliska landtliga vrå till en rövarkula, för att icke säga något värre.

Företrädde af två dansande ynglingar, af flöjt- spelare och trumslagare samt åtföljda af hela släkten, gå bruden och hennes mor till de nygiftas hem, dit brudgummen redan begifvit sig och där han står och tar emot sin unga hustru, hvilket ger an- ledning till nya lyckönskningar och nya jämmerrop från de gifta väninnornas sida. När detta gripande ögonblick är öfver, styr hela sällskapet sin kosa till brudkammaren och beundrar inredningen i ett sakkun- nigt utbyte af ömsesidiga kvickheter, hvilka icke lämna något öfrigt att önska i osökt tarflighet.

Ute på bygatan fortsätter emellertid den inferna- liska musiken af smällare och pistoler och varar hela natten till brudparets pris, under det att vänner till brudgummen ställa till danssuppvisning utanför fönsterna.

Att det — under dylika förhållanden — kan bli fråga om att sofva är väl knappast troligt, och nästa morgon komma alla bröllopgästerna och gratulera de nygifta, hvarefter brudens allra intimaste klädes- plagg hänges på en stång och föres genom byn som en dyrbar trofé, hvilken hon sedermera troget bevarar under sitt äktenskapliga lifs alla skiftningar.

Som man ser, har det sina sidor att stå brud på bondlandet härnere, och att vara brudgum är visst inte alltid så roligt heller, ty på vissa trakter ger den nygiftas far sin måg en smällande örfil efter vigseln till tecken på sin svärfaderliga myndig- het. För öfrigt måste brudparet vara på sin vakt under hela ceremonien. Finns det någon, som har ondt i sinnet mot brudgummen till exempel, är det alldeles tillräckligt att hans svärmor trampar honom på foten, när han uttalar sitt ja, för att omintetgöra allt häxeri, som kunde ligga i luften.

Till all lycka är intet otyg så ondt, att det ej kan oskadliggöras, och skulle den nygifte äkta man- nen — som det ibland lär inträffa — finna sin brud en smula kallsinnig, behöfver han bara i all hemlighet klippa en tofs af hennes hår och kasta denna tofs i en brinnande ugn tillika med en lef- vande svart tupp, ty detta gör det hårdaste hjärta mjukt som vax och påstås vara ett enastående medel att vinna kvinnorna — när man inte kan vinna dem på annat vis. Med älskvärdhet till exempel. Båda sätten kunna anbefallas till försök och försökas väl också, tänker jag. Det finns vackra kvinnor härnere — med stora allvarsamma ögon och detta något af sorgset förbehåll i leendet, som man icke har så lätt att glömma, när man en gång sett det.

Sprid Dagny!

En lärarinna.

Hon hade skött sitt arbete utan att på tjugonio år försumma det för sjukdoms skull en enda dag.

Hon dog dock, som det synes, för tidigt. En sjukdom, så kan det tyckas oss, skulle säkert icke brutit henne så fort, hon, som ännu kunnat ha kvar många af de år, då människan ännu kan vara verksam. Det är omöjligt att icke tänka, att äfven öfverarbete blandat sig in i de nedbrytande faktorerna.

Men hvarför var hon väl öfveranstängd? Hon hade hunnit upp i en tämligen hög tjänstegrad, hon hade ju sin goda lön.

Ja, för det första hade lönen icke alltid varit så god. Långa år hade gått, under hvilka den måst räknas på öret. Dessutom hade hon familj att underhålla. Hon hade en åldrig far, åt hvilken hon beredde ett hems trefnad, skänkte en öm dotters alla omsorger. Detta tog ett håll i den summa, som var beräknad att räcka endast åt en. Kvinnor äro ju icke familjeförsörjare.

Men hon ägde ännu flera omsorger, ännu en annan att räcka till åt, att vårda och underhålla. Hon hade skaffat sig ett barn — icke ett barn af sitt eget kött och blod, men hon hade dock ett barn, en son, som hon tagit upp som sin egen. Hvarför hon gjort det? Jo, främst emedan den lille var ensam i världen och behöfde det, far och mor voro döda och det fanns en hel rad syskon. Men också därför, att hennes moderliga instinkt talade och hon brinnande önskade att ha ett barn att lefva för. Modersinstinkten är en af kvinnans ädlaste känslor, det är ju erkänt. Den blir ju då icke mindre hög, därför att lifvet icke gifvit henne äktenskapet och ett barn därinom. Att skaffa sig ett utanför skulle ju icke förlåtits henne. Således må väl samhället åtminstone unna henne det surrogat hon blef nödsakad att nöja sig med.

Men att lefva en moders lif kunde endast utföras med den ihärdigaste, mest oafslätliga arbetsamhet.

Jag vet, hur hennes dag gick. I en oerhördt tidig timma steg hon upp, ty hennes far sof endast kort och behöfde som alla gamla tidigt få en morgondryck. Så hade hon frukosten att tänka på, äfven den andra frukosten, som skulle vara ordnad åt de två, när hon var borta, rummen att städa, innan hon begaf sig till sitt arbete. Efter ett par timmars i snabb takt förrättade husliga värf satt hon i spårvagnen, det var hennes hvilostund, innan hon kl. 8 började sitt skolarbete.

Efter lästimmarnes slut kom besöket på torget, uppköpen för hushållet, dessa, som synes ta en så tröstlöst lång tid för hvar och en som har minuterna räknade, så tillagningen af middagen, rengöringen efter den, iordningsställandet af kvällsmåltiden åt de hemmavarande innan hon gick ut, ifall hennes afton var upptagen af ett möte eller en sammankomst. Innan dess skulle dock medhinnas beredelsen till morgondagens lektioner och den omsorg om en del af lärjungarnas personliga förhållanden, som ofta faller på folkskollärarynnans lott.

„Min pojke frågar ibland, om jag talar för mig själf“,

sade hon en gång leende. „Det är därför att när jag går och sysslar i köket, måste jag passa på att bereda mig på något föredrag, som jag skall hålla“.

Hur mycket arbete denna lärarinna för öfrigt ägnade sin kår, de uppväxande barnskolorna, skolfrågor, som lågo henne om hjärtat, det vill jag icke här söka uppräknat. Detta var för henne det nödvändiga: den organisatoriska förmågan, den hjälpande handen måste ha verksamhet, såsom andra söka nöjen och sinnets förströelse.

Jag är säker på att lifvets uppgifter ordnades för henne sålunda: först skolarbetet, som var plikten, den främsta af alla, och som var henne kärt framför allt annat, hvilket bäst bevisas af det framstående sätt, på hvilket hon alltid skötte det och af det studieintresse, som kommit henne att skaffa sig kunskaper långt öfver det behöfliga måttet. Därefter kom hemlifvet, den materiella ordning för sig själf och omgifningen, utan hvilken ingen sund människa kan med trefnad sköta sitt dagliga värf. Och så till sist de allmänna intressena, detta „människan lefver icke allena af bröd“, som talar i hvarje vaken själ.

Det är åt dessa intressen en person med hennes gåfvor, hennes klara omdöme, hennes stora klokskap hade bort få ägna sig helt och hållet eller åtminstone fått ge hvarje ledig stund, sedan yrkesarbetet är fullgjordt. Samhället begär genom eget slöseri förluster, som äro oersättliga. Mycket, otroligt mycket hann hon med. Men en rik skatt af intelligent kraft gick förlorad, därigenom att många af dagens stunder måste ägnas åt — de enklaste rengöringssysslor.

Det kan frågas, hvarför hon icke skaffade sig hjälp till dessa. Hennes inkomster räckte icke till. Som kvinna fick hon för sitt arbete en ersättning, som icke var mer än åt henne själf. Men hennes modershjärta hade talat och hon var familjeförsörjare, detta som en kvinna icke har lof att vara, ehuru den dagliga erfarenheten visar, att hon i en mängd fall åläggas vara det — och inför detta måste ju invändningarna förstummas.

Hade hon varit en man med samma examen och samma arbete, då hade hon haft lof att unna sig familjemedlemmars förljufvande sällskap, då hade hon haft medel att både bekosta deras underhåll i hemmet och hjälp till detta hems skötande.

Mannen, så har i detta yrke blifvit fastställt i vårt land, behöfver ovillkorligen kunna skaffa sig detta sällskap för att med friskt sinne och lefnadsmod kunna fylla sitt värf.

Kvinnan behöfver det icke, hon har icke ens lof att unna sig en ersättning, för henne är bestämd ensamheten i dess strängaste form.

HILDA SACHS.

Våra ärade läsare

uppmannas vördsamt att ifrigt verka för DAGNYS spridning genom värfvande af nya prenumeranter.

Notiser.

Vår första kvinnliga riksdagsstenograf. Sedan något mera än en vecka tillbaka tjänstgör en kvinna, fru Jetta Lundgren, vid stenografbordet i Andra kammaren. Fru Lundgren har under ett par år sökt stenografbefattningar vid riksdagen och kom i år som andra man vid provvet för den enda då lediga notariebefattningen. Vid nu inträffad vakans efter ordinarie innehafvaren har fru Lundgren förordnats tjänstgöra. Fru L. är på förhand väl initierad i riksdagsarbetet. Hennes man, föreståndaren för Arends stenografinstitut i Stockholm, hr Conrad Lundgren, har i många år varit riksdagens förste notarie och fru L. har under denna tid hjälpt honom i hans arbete. Fru Lundgren är dessutom redaktör för den stenografiska veckotidningen Hermes och lärarinna i stenografi vid Wallinska och Kraftfiska skolorna samt i Nya elementarskolan för flickor.

Frisinnade landsföreningen hade vid sitt landsmöte i Stockholm i går bland ombuden för Stockholms stad, utgörande ett antal af 21 personer, invalt fröken Axianne Thorstenson, Fredrika-Bremer-Förbundets byråföreståndarinna. Bland de 12 suppleanterna märktes fröken Matilda Staël von Holstein.

Rimforsa landthushållningsskola. Vid Fredrika-Bremer-Förbundets landthushållningsskola för utbildande af lärarinnor, adress Rimforsa, där kursen numera är två-årig, mottagas för den kurs, som börjar den 1 okt. 1909, 10 elever, hvilka förut genomgått minst ett-årig skolköksläraresinnekurs. Vidare meddelas genom prospekt.

— Till föreståndarinna vid Rimforsa är antagen fröken Louise Nathorst-Böös. Fröken Nathorst-Böös lämnar i vår den anställning hon under många år haft såsom lärarinna vid Djursholms samskola och tillträder sin nya befattning i höst.

Husmoderkurser. Stockholms läns hushållningssällskap har beslutit att under innevarande år på försök anordna utbildningskurser för hufvudsakligast småbrukarhustrur inom länet, s. k. husmoderkurser. Tre dylika komma att anordnas till instundande sommar, däraf en i Gustafsberg, en i Vaxholm och en i Hargs socken.

Röda korsets kvinnoförening förbereder till den 11 och 12 juni ett möte i Stockholm för medlemmar från såväl Stockholm som landsorten. Inbjudan har från centralstyrelsen utgått till samtliga R. K. K. F:s lokalföreningar, och man hoppas, att anslutningen skall bli synnerligen liflig. Medlemmar af föreningen, hvilka äro bosatta i Stockholm och omnejd, kunna för deltagande i mötet anteckna sig hos fru Anna von Sydow, Narvavägen 8, Stockholm.

Frågan om en effektiv biografkontroll har nu tagits om hand af biografägarna i Stockholm, som till öfverståthållareämbetet ingått med en skrivelse, försedd med ett tjugotal underskrifter. I denna skrivelse föreslås, att censuren skulle skötas af ett par därtill kompetenta personer, som i första hand borde vända sig till filmsfirmorna eller deras representanter, innan bilderna hyras ut eller säljas till de resp. biograferna. Man vill på så sätt skydda sig för de eventuella förluster, som skulle uppstå därigenom att en redan köpt eller förhyrd bild af censuren förbjödes att förevisas.

En norsk Majblomma. Äfven Norge har nu fått sin Majblomma och det är Norske Kvinders Sanitetsforening som har äran häraf. Hufvudkommittéen i Kristiania har inköpt en miljon blommor från Österrike-Ungern för ett pris af

ett öre pr styck. Blomman säljes till förmån för tuberkulos-saken. 600,000 ha sändts till landsorten och haft en strykande åtgång.

Föreningsmeddelanden.

Kumla F. K. P. R. har afhållit sitt årsmöte under ordförandeskap af föreningens v. ordförande fröken Hedberg. Årsberättelsen upplästes, af hvilken framgick att föreningens verksamhet under året varit mycket lifaktig. Ett politiskt möte med föredrag af dr Lydia Wahlström hade varit talrikt besökt. 2,000 valupprop hade utsändts. En aftonunderhållning med framställningar af personliga drag ur bemärkta svenska kvinnors lif af fröken Ottilia Fernander från Örebro samt med tablåer efter Carl Larssons teckningar i Idun hade anordnats. En försakelsevecka likaså. Ett föredrag om Japan af fröken Tyra Brandelius lämnade en liten inkomst, som användts till inköp af julgåfvor åt de fattiga.

Styrelsen erhöll ansvarsfrihet. På grund af sjukdom afsade sig så väl ordföranden som v. ordföranden sina poster, och valdes till ordförande fröken Kerstin Anderson, till vice ordförande fröken Isakson. Till sekreterare omvaldes fru Åström, till v. sekreterare fröken Blixt; till kassaförvaltare nyvaldes, sedan den nuvarande afsagt sig uppdraget, fru Björk. Till styrelseledamöter invaldes fröken Vienna Mesterton, Säbylund, och fröken Ella Löwegren, Örebro. Till revisorer omvaldes fru Ekman och fröken Kaspersson. Ersättare blef fru Velin. Mötet beslöt att företaga ändring af stadgarna och att under året hålla fyra ordinarie möten.

Tiden för årsmötet bestämdes till februari månad.

Den 22 maj kommer föredrag att hållas af folkskolläraren Holmberg från Tysslinge om kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter.

Slutligen redogjorde fröken Anderson för centralstyrelsemötet. Årsmötet slöt med sång och musik.

Vänersborgs F. K. P. R. hade måndagen den 3 maj anordnat en aftonunderhållning i Arbetareföreningens lokal. Programmet var rikhaltigt och omväxlande.

Festen inleddes med marschen ur Tannhäuser, hvar efter fröken Signe Wollter från Trollhättan höll ett sakrik och intressant föredrag öfver ämnet "Kvinnans ställning efter de sista framgångarna". Därpå följde flera musiknummer för violoncell samt solosång. Herr Niklas Bergius framförde på ett synnerligen förtjänstfullt sätt Oscar Wildes vackra saga "Den unge konungen", och det hela afslöts med ytterligare ett musiknummer.

Till sist riktade föreningens ordförande till de närvarande kvinnorna en uppmaning att ingå som medlemmar i F. K. P. R., då de eljest faktiskt motarbetade sin egen sak.

Till Dagnys läsekrets i landsorten.

Som Dagny önskar vara ett enande band mellan Sveriges kvinnor samt har till sitt mål att tillvarata alla intressen på skilda platser, få vi härmed uppmana våra läsarinna i landsorten att de, för att underlätta denna vår uppgift, ville till tidningens redaktion insända sådana notiser, som utöfver lokalintresset innehålla saker af vikt för kvinnorörelsen i dess helhet.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för 1/1, 2:50 för 1/2 och 1:25 för 1/4 år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) **Antingen:** Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid* minst 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) **Eller:** Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.)

Kvinnlig Sjukgymnast.

Centralist, som under vintern arbetar i Schweiz, söker under juli o. augusti månad plats i familj på landet. Svar till "Eske" denna tidnings kontor.

Ung lärarinna önskar under sommaren plats i familj att undervisa i vanliga skolämnen eller hjälpa till med hushållsgöromål och sömnd. Är äfven villig medfölja äldre dam till badort. Svar till "Hjälpredda", Dagnys exp. Sthlm.

Flicka med vacker handstil och någon kontorsvana söker anställning. Innehar plats men önskar ombyte. Svar till "Margit", Dagnys exp. Sthlm.

En yngre dansk dam

ekonomiskt oberoende, önskar sig en lämplig anställning, helst i Stockholm eller dess närhet som sällskap åt äldre dam eller herre eller att biträda i hushållet i fin familj eller ock som värdinna. Den sökande äger ett behagligt, vinnande sätt, har fått en värdad uppfostran samt äger förmåga att göra ett hem angenämt och att vara till verklig nytta. Vistas f. n. i Sverige hos släktingar. Svar torde sändas under adress Fru Louise Wahlberg, Hornsgatan 49, 3 tr., Stockholm. Upplysningar lämnas där äfven.

Lärarinna

önskar under sommarferierna: juli, augusti, komma till landtgodts eller herrgård för att mot fritt vivre deltaga i husliga göromål. Svar emotses tacksamt märkt "Husligt intresserad", Skön, Sundsvall.

Lärarinna

Ung flicka, som genomgått 8-kl. läroverk, önskar till hösten plats som lärarinna i familj. Svar, märkt: "Skånska", Landskrona p. r.

Rösträttslitteratur:

Skrifter utgifna af Centralstyrelsen i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt:

N:o I, Till regeringen från svenska kvinnor ingifna skrivelserna i Rösträttsfrågan 1905—1906.....	—: 50
" II, Gustaf A. Aldén: Hvilka svenska kvinnor äga kommunal rösträtt? (pr 1,000 ex.)	6:—
" III, Mathilda Staël von Holstein: Målsmanskapet och kvinnans ställning inom äktenskapet enligt gällande svensk rätt	—: 50
" IV, Anna B. Wicksell: Om kommunal rösträtt för gifta kvinnor	—: 10
" V, Lydia Wahlström: Statsintresset och kvinnans rösträtt	—: 40
" VI, Partiuttalanden i kvinnornas rösträttsfråga.....	—: 25
" VII, K. A. Sheppard: Kvinnorösträtten på Nya Zeeland.....	—: 40
Ann Margret Holmgren: Strödda intryck från den Internationella kvinnorösträttskongressen i Köpenhamn.....	—: 10

Föreningens för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm flygblad:

N:o 1, Natanael Beskow: Till frågan om kvinnans politiska rösträtt	—: 05
" 2, Anna Whitlock: Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt?	—: 10
" 3, Hilma Borelius: Hvarför är motståndet mot kvinnans politiska rösträtt oberättigadt?.....	—: 10
" 4, Lydia Wahlström: Principerna för kvinnans rösträtt	—: 10
" 5, Anna Whitlock: Hur bör den svenska kvinnan bereda sig för den politiska rösträtten?	—: 05
" 6, Lydia Wahlström: Lärdomar af den kvinnliga rösträttsrörelsen	—: 10
" 7, Några manliga inlägg i den kvinnliga rösträttsfrågan ...	—: 15
" 8, Lydia Wahlström: Högerkvinnorna och den nuvarande situationen	—: 05
" 9, Sofi Lindstedt: Hvarför böra religiöst öfvertygade kvinnor ansluta sig till rösträttsrörelsen	—: 05

Minneslista .....

Georg Stjernstedt: Den svenska kvinnans rättsliga ställning.....

(—: 75) —: 60

Gustaf A. Aldén: Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter .....

—: 10

Lydia Wahlström: Den svenska kvinnorörelsen .....

—: 45

Ragnhild Modin: Bröllopet på Ensillre .....

—: 25

Hilda Sachs: Kvinnornas rösträtt. Svar till herr Adolf Hallgren .....

—: 25

Anna Kleman: Kvinnans medborgarrätt .....

—: 25

Karl M. Lind: Kvinnornas rösträttskraf .....

—: —

Ofvanstående flygblad och broschyrer kunna rekvireras från F. K. P. R:s i Stockholm expedition Lästmakaregatan 6, Stockholm, som hålles öppen hvarje dag kl. 3—5 e. m. samt dessutom onsdagar kl. 7—8 e. m.

Vid rekvisition af minst 100 ex. af flygbladen n:ris 1—8 lämnas 25 proc. rabatt.

Ung, bildad, musikalisk flicka (skånska), som genomgått gymnasiet 2:dra ring, önskar under sommarferierna plats i bättre familj på landet, helst i Småland eller mellersta Sverige, att undervisa barn såväl i språk som i vanliga skolämnen och musik. Ingen lön önskas utan blott att få anses som medlem i familjen. Svar till "M. T.", Gumæli Annonsbyrå, Malmö.

Guvernånt önskar till hösten plats att undervisa mindre barn (7—11 år) i vanliga skolämnen samt om så fordras i musik, tyska eller franska. Goda betyg och referenser. Svar emotses tacksamt inom 14 dagar af "Sigrid 21 år", Kappsta p. r. (Södermanland.)

Kvinnlig gymnasist med goda betyg önskar under sommaren mot fritt vivre undervisa en eller två yngre flickor i aktad familj på landet. Ref. fröken Eneroth, Upsala Privatgymnasium. Svar "H.W." Upsala p. r.

Ung Elementarlärarinna, som vistats utrikes, önskar mot fritt vivre undervisa skolbarn i språk, 2 timmar dagligen, i treflig familj på landet. Svar till "15 Juni—15 Augusti", Motala p. r.

Undervisningsvan lärarinna önskar under sommaren plats i familj att "läsa upp" barn till I eller II kl. Svar till "Rendlaw", Stjernhof p. r.

Ung lärarinna

önskar under sommaren plats i fam. Svar till "Sommaren 1909" Sv. Telegramb. Örebro.

Ung flicka, som aflagt realskoleexamen, söker plats i god familj att hjälpa o. vårda någon sjuklig el. handleda barn i läxläsning, handarbete o. något musik samt f. ö. deltaga i hushåll o. alla ett hems arbeten. Villig o. arbetsam. Någon lön önskas. Svar till "Arbetsglädje", Upsala p. r.

Deposition & Sparkassa

4 1/2 %

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

LEDIGA PLATSER.

Föreståndarinnebefattningen

vid Luleå elementarläroverk för flickor sökes hos **Flickskolekommittén** i Luleå före den 1 nästk. juni.

Föreståndarinnan skall på eget ansvar övertaga läroverkets ledning och ekonomi. Läroverkshuset med nu befintliga inventarier och undervisningsmateriel upplåtes till fri nyttjanderätt. Upplåtelseiden är 5 år från den 1 nästa juli. Läroverket har hittills gifvit god behållning. Ansökningarna sändas till **Lektor P. Segerstedt, Luleå**, som jämväl lämnar närmare upplysningar.

Luleå den 27 april 1909.
Flickskolekommittén.

Platsen som skolkökslärarinna

vid folkhögskolan i Matarengi (samskola, pågår under vintern) förklarar härmed ledig till ansökan. Förmåner: allt fritt och 500 kr. jämte något resebidrag. Önskvärdt är, att den sökande är förtrogen med landthushållet samt besjälad af personligt intresse för ungdomen. Närmare genom brevväxling med undertecknad. Ansökningshandlingar, ställda till skolans styrelse, insändas till pastor Ludv. De Vylder, Öfvertorneå.

Barnavårdsskolan, GrefTUREGATAN 44.

Extra elever mottagas under sommarferierna.

100-tals bitar randigt bomullstyg till förkläden, inneh. 2 met., äkta färg, ljus- eller mörkrandigt, erhålles till 73 öre, 10 bit. 7 kr. Otto Oskarson, Gamla Kungsholmsbrog. 23 A, Stockholm.

Vid Hjo sexklassiga samskola

blir fr. o. m. nästa läsår plats ledig för en lärarinna med undervisnings-skyldighet i Engelska (kl. 4—6), Svenska på mellanstadiet och något annat ämne, helst botanik, zoologi (kl. 1—4).

Ansökningar, ställda till styrelsen för Hjo samskola ingifvas till samskolans rektor senast d. 29 maj 1909.

En epidemisjukskötersketjänst

i Västmanlands län är ledig. Lönen är 550 kr. med två ålderstillägg af 50 kr. efter 5 o. 10 års väl vitsordad tjänstgöring, fri bostad å sjukstugan i Heby samt under tjänstgöring fri kost o. 50 öre om dagen. Bidrag till pensionsafgift. Semester. Sökande torde före den 25 maj till d:r P. Andrén, Västerås, insända frejdebetyg, skolbetyg, läkareintyg om god hälsa jämte frihet från svaghet o. lyte, betyg från utbildningskurs å större sjukhus och epidemisjukhus samt intyg om öfning i bostadsdesinfektion. — Platsen tillträdes den 16 juni d. å.

Vid Smålands sinnesslö- anstalt och skola,

Nannylund pr Eksjö,

finnes till den 1 september detta år tvänne lärarinneplatser lediga till ansökan. Betyg, jämte vederbörligen styrkta rekommendationer insändas före instundande 4 juni. Föreståndarinnan ger vidare upplysningar.

Plats finnes nu genast i fam. på landet för bildad, helst musikalisk flicka, med godt sätt och god skolunderbyggnad. Den sökande bör vara något kunnig i bokföring. Egenhändigt skriven ansökan, åtföljd af fullständiga ref. samt foto, torde snarast insändas till Strömsfors Bruk, Strömsfors.

Plats för stadgad lärarinna finnes, att undervisa i vanliga skolämnen, tyska och musik. Svar till "Vestkusten", adr. Hellevikstrand.

Plats för enkel, pålitlig flicka från godt hem, van vid landthushåll och kunnig i hvad därtill hör, finnes hos äldre dam å mindre herrgård, 2 mil från Sthlm. Närmare genom "Fru Ö.", Stora Badstugat. 70, 3 tr. Stockholm.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m. Muntliga och skriftliga upplysningar genom

**Fredrika-Bremer-
Förbundets Byrå,**
54 Drottninggatan.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning
(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositiönens värde, dock ej under två kronor.

Värmlands EDA

VATTENKURANSTALT och JÄRNKÄLLA.

Säsong: 10 Juni—30 Aug. Beläget 6 km. från Charlottenbergs järnvägsstation i en af Värmlands vackraste bergs- och skogstrakter med utsikt öfver älf och sjö.

Förträffliga gyttjebad, tvålmassage-, tallbarr-, kolsyre- och saltbad. Särdeles gynnsamt belägen plats för sol- och sandbad. Sjukgymnastik och massage. Godt bord. Rum fr. 1 krona till högre pris. Mat 2:50 kr. pr dag. Prospekt och närmare upplysningar erhållas af Doktor Gustaf Grill. Adress: Värmlands Eda, Charlottenberg.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte

äger rum å Förbundets byrå, Drottninggatan 54, Lördagen den 22 maj kl. 6.30 e. m.

Förslag till stadgeändring.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98. Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

En idyll bland klipporna. Af *Maria Holmström.*

Neutralitet eller partitagande?

Skolfrågorna inför årets riksdag.

De extra ordinarie skrifbiträdena i statens tjänst.

Till nattarbetsfrågan.

Utlandet.

Annie Åkerhielm: *Don Juan Tenorio.* Rec. af *K. J.*

Giftermål på Korfu. Af *Jane Germandt-Claine.*

En lärarinna. Af *Hilda Sachs.*

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**